

de manera que aquest mot hi devia sonar *mūrābīja*.

La *ʃ* era consonant forta, com una *t*, però sonora, d'on la variant *-ronda* del (4); i la *a* entre aqueixes consonants sonava velar *ā* d'aquí que en els (2,3,4) aparegui com *o*, i en el (1) ha retingut la pron. més conservadora i antiga, de l'àrab corànic; en aquest, però, la *r* canviada en *l* degut a la confusió de la pron. morisca entre aquestes dues consonants. En tots ells s'ha canviat el grup exòtic *bj* en el romànic corrent *nt / nd*; cf. el mateix fet en l'evolució de *ronda < robta*, de la mateixa arrel (*DECat.* 137) i en la del cast. *guisante / bisalto* PISUM SAPIDUM (*DECH*).

En (1) devia haver-hi en àrab com a base *qal'a murābīja*, 'castell. de monjos guerrers mahometans', en el qual l'àrab *qal'a* (que val tant per 'palau' com 'castell') fou traduït per *palau* (PALATIUM), per la gent seglar; però els religiosos, sentint-hi encara regust musulmà, ho van canviar per (*Sant*) *Pere*, hagiònim parònim, i alhora, símbol màxim de l'Església; així s'explica millor tant la combinació sintàctica asindètica (*St.P.M.*) sense *de*, com l'ús del mot en femení, que és el gènere de *qal'a* en àrab. Aquests arabismes toponímics ens transporten al temps en què els moros lluitaven encara en el Penedès (i fins més al Nord) per mantenir llurs posicions contra la creixent embrançada dels catalans sota l'ègida de Guifre i Borrell.

El nostre dicc. etim. i toponímic, no necessita aclarir tant l'explicació històrica del mot com a NPP. En tot cas tenen materialment la mateixa etim., sigui com aplicació local d'un NL a una persona, sigui per una aplicació directa de l'ús apel·latiu en àrab, a la manera del nom dels Almoràvits. 974: «*Moronta*, vel eredes suos» en un doc. de Terrassa, de 974 (*BABL* VII, 391); 1058: «*Bonusfilius Melontre*» (*Cart. St. Cugat*) II, 281): aquí amb *r* repercussiva.

Fins a quin punt aquest nom àrab s'estengué als països romànics a ponent i a llevant del nostre —en aquest hi ha també encontre amb el grup de l'art. *Malòmena*— ja no ens incumbeix; amb això ens bastarà citar-ne alguns casos escadussers, sense desriar en quin grau es tracta de derivats romànics de MAURUS, o d'encreuaments entre les dues filiacions.

En *Villamoronta*, poble amb mun., del p. jud. de Carrión de los Condes (prov. Palència), la germanor amb el nostre arabisme està majorment assegurada per una variant antiga en *á* (alternant amb la *o* actual), car en un doc. de 1248 figura com nom d'un García Roiz de *Villa Moranta*, a Nogar, del mateix partit (Staaff, *Dial. Léon.* 33.28); com que en aquells rodals ja comencen d'aparèixer alguns NLL àrabs, fins podem sospitar que aquí s'amagui un anterior *Ben al-Murabjo -rabja* 'fill de ~', sigui amb ús igual al dels nostres NLL; o amb el sentit de 'fill d'un almoràvit', i amb el canvi dissimilatori de *Bena-* o *Beni-* en *Vila-* (tan corrent en els nostres NLL, tipus *Vilafamés*).

En altres ja hi ha més motiu per sospitar una part més o menys gran dels NPP llatins del grup MAURUS, MAURENTIUS i anàlegs: un Gonzalvo *Mouran* a.1256, en el p.jud. de Vilafranca do Bierzo (prov. Lleó) (Staaff 91.26). Un presbíter *Mauronta* fa donació, d'una «terra» que tenia a Villabanillos (segons el *Tumbo de León, Homen. Mz. Pi.* 1925 III, 167 n.2); tanmateix la terminació *-nta* d'aquest ens recorda més la de l'arabisme que la de formes com MAURENTIUS.

Els bascos ens parlen d'uns sants *Mauronta* o *-anto*, de rànica tradició entre ells: *Saint Mauronte* segons Menjoulet («*St. Amand, apôtre des Basques*» Auch 1869, la p. 14ss.), però *Saint Maurant* segons Haristoy (*Recherches Hist. sur le P. Basque*, París 1884). En fi Brattö recull un florentí ant. *Marontus*, a. 1260 (si bé hom li retreu l'existència de *Maurontus* en altres fonts medievals: *Rev. Int. d'Onom.* VIII, 222).

De tota manera havent aclarit el nostre problema català principal, podem deixar ací en suspenso la qüestió de l'origen dels NPP cat. *Morant* i *Moran* (V. arts. infra).

EL MOLAR

Poble del Priorat amb mun., estès a la dreta del riu de Siurana, poc abans de la seva confluència amb l'Ebre.

PRON. MOD. *molá*, oït per Casac. a Falset; i lo *molá*, oït a la Vilella Alta (c. 1920); *al molá*, oït al Molar per Cor. (4.3.1934).

DOC. ANT. 1067: *ipso Molar* (Balari, *Oríg.* 92); 1180: *Molar* (*Cart. Poblet.* 103)

HOMÒNIMS I DERIVATS

El Molar, despoblat del municipi d'Elx, al vessant septentrional de la *serra del Molar* (75 alt.).

Punta del Molar, cap de la costa dins el terme de Sant Feliu de Guíxols (o del *peix mular*, mena de balena?).

Santa Margarida de Molars, masia i església del municipi del Voló (Vallespir).

ETIM. Col·lectiu en -ARE de *mola*, mot que deriva del llatí MOLA, «mola de molí» (*DECat.* V, 740a57-b31). Coromines observa després de l'enq. que al *Molar* del Priorat hi ha grans lloses, que fan pensar en les roccasses que solien usar-se per fer *moles de molí*. J.F.C.

Molassa, Molatella, Molella, V. *Mola -Molat* i *-Molera*, V. *Vilamolat*, a l'art. *Vilal(η) Molet*, V. *Malet Moleta* (o *Muleta*), var. de *Mislata* (2) *La Molgosa*, V. *Meligar*

MOLÍ

Els Molins, llogaret del municipi d'Areny de No-